

Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου

Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου

Ενότητα 1: Παρουσίαση

Το 2000, στο πλαίσιο του Διεθνούς Έτους για την Κουλτούρα της Ειρήνης, το Γραφείο της UNESCO στη Βραζιλία εγκαινίασε το **Πρόγραμμα Ανοικτό Σχολείο: Εκπαίδευση και Πολιτισμός για την Ειρήνη**, μια πρωτοβουλία κατά την οποία τα δημόσια σχολεία ανοίγουν αρχικά τα σαββατοκύριακα, δηλ. μέρες όπου δεν παραδίδονται μαθήματα, προκειμένου να προσφέρουν καλλιτεχνικές, πολιτιστικές, ψυχαγωγικές και αθλητικές δραστηριότητες, καθώς και αρχική επαγγελματική κατάρτιση στους νέους και τις κοινότητές τους.

Ιστορικό υπόβαθρο

Το Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου δημιουργήθηκε αρχικά από μια ομάδα του Τμήματος Κοινωνικών και Ανθρωπιστικών Επιστημών του Γραφείου της UNESCO στη Βραζιλία ως απάντηση στα δεδομένα που συλλέχθηκαν σε μια έρευνα που πραγματοποίησε το Γραφείο, σύμφωνα με την οποία οι νέοι προσδιορίστηκαν ως μία από τις πιο ευάλωτες κοινωνικές ομάδες της χώρας.

Πράγματι, ο πληθυσμός των νέων της Βραζιλίας, που ανέρχεται σε 35 εκατομμύρια (20% του συνολικού πληθυσμού της Βραζιλίας), χαρακτηρίζεται από ψηλό ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου και ο κύκλος που αρχίζει με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης οδηγεί στην υποαπασχόληση ή στην ανεργία. Ωστόσο, τα χαμηλά επίπεδα σχολικής φοίτησης είναι μια πραγματικότητα που επηρεάζει κυρίως τους νέους σε ευάλωτη κοινωνική κατάσταση. Οι νέοι με το πλέον μειονεκτικό υπόβαθρο είναι αυτοί που διατρέχουν τον μεγαλύτερο κίνδυνο κοινωνικού αποκλεισμού αλλά και να γίνουν θύματα μη ανεκτικής και βίαιης συμπεριφοράς.

Τόσο τα χαμηλά επίπεδα σχολικής φοίτησης όσο και ο κοινωνικός αποκλεισμός επηρεάζουν τους κοινωνικά ευάλωτους νέους σε όλο τον κόσμο. Κυρίως όταν οι νέοι αντιμετωπίζουν γλωσσικά και πολιτιστικά εμπόδια, τα οποία δεν υπερπηδούνται ούτε εντός ούτε εκτός σχολείου (μέσω της ενσωμάτωσης στις γύρω κοινότητες). Με επίκεντρο τους νέους, το σχολείο και την κοινότητα, το Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου έχει καταφέρει να εδραιώσει συνθήκες ηρεμίας στο σχολικό περιβάλλον και τη γύρω κοινότητα και να ενδυναμώσει τους νέους μέσα από μια διαδικασία κοινωνικής ένταξης.

Εξέλιξη της Καλής Πρακτικής

Το Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου είναι ένα πρόγραμμα της UNESCO που έχει αναδειχθεί σε εθνική δημόσια πολιτική σε δημοτικό, κρατικό και ομοσπονδιακό επίπεδο. Εφαρμόστηκε αρχικά από την UNESCO σε συνεργασία με κρατικές και δημοτικές εκπαιδευτικές αρχές.

Ένα από τα κύρια χαρακτηριστικά του Προγράμματος είναι η απλότητα με την οποία μπορεί να αναπαραχθεί ακόμη και σε άλλες χώρες. Ο σχεδιασμός του Προγράμματος Ανοιχτού Σχολείου ευνοεί μια ανάγκη και στοχεύει στην προσαρμογή της στο κοινωνικό πλαίσιο και στις εκπαιδευτικές ανάγκες σε συγκεκριμένα πλαίσια.

Η ευελιξία του Προγράμματος Ανοιχτού Σχολείου καθιστά δυνατή τη λειτουργία του σε κάθε εκπαιδευτικό περιβάλλον, προσαρμοσμένο με συγκεκριμένες δραστηριότητες (αυτές που είναι "αναγκαίες" στο εκπαιδευτικό σύστημα) ή σε συνεχώς αυξανόμενη κλίμακα.

Επί του παρόντος, στο Πρόγραμμα Ανοιχτού Σχολείου εντάσσονται περισσότερα από 4,000 σχολεία κάθε Σαββατοκύριακο σε όλες τις περιοχές της χώρας, προς όφελος περίπου 4 εκατομμυρίων ανθρώπων.

Από τι αποτελείται η Καλή Πρακτική;

Το άνοιγμα των σχολείων τα απογεύματα, τα Σάββατα και τις Κυριακές, αλλάζει την **εικόνα του παραδοσιακού σχολείου** που αρχίζει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες μάθησης καθώς επίσης και στις τοπικές ανάγκες.

Τα εργαστήρια για την τέχνη, τον πολιτισμό και τον αθλητισμό ευνοούν την ανάπτυξη νέων μορφών έκφρασης και ενισχύουν την πολιτιστική και προσωπική ταυτότητα των συμμετεχόντων. Όταν αναγνωρίζονται οι ικανότητες των νέων, αυξάνεται η αυτοεκτίμησή τους.

Το Πρόγραμμα Ανοιχτού Σχολείου βασίζεται σε μια κουλτούρα ειρήνης ενάντια στη βία με στόχο την προώθηση της πολιτότητας των εφήβων, των νέων και της σχολικής κοινότητας στο σύνολό της.

Πρόκειται για μια πρωτοβουλία που επιδιώκει να επιτύχει πολλαπλούς στόχους στον τομέα της εκπαίδευσης, αναπτύσσοντας μια δράση για την κοινωνική ένταξη η οποία αποτελεί έναυσμα για βελτιώσεις στα σχολεία, τη συμμετοχή στα πολιτιστικά δρώμενα και τη φροντίδα του περιβάλλοντος. Εκτός από την προώθηση της προσωπικής ανάπτυξης, της πολιτότητας και της κοινωνικής ένταξης των νέων και των κοινοτήτων τους, το Πρόγραμμα Ανοιχτού Σχολείου ενθαρρύνει τη βελτίωση της ποιότητας της εκπαίδευσης της χώρας, αυξάνοντας τις ευκαιρίες πρόσβασης σε εκπαιδευτικές, πολιτιστικές, αθλητικές, ψυχαγωγικές και άλλες προσοδοφόρες δραστηριότητες. Οι δραστηριότητες είναι ανοικτές σε ολόκληρη την κοινότητα κι έχουν ως πρόσθετο στόχο τη βελτίωση της ποιότητας των σχέσεων και την ενθάρρυνση της αλληλεπίδρασης μεταξύ εκπαιδευτικών, μαθητών και μελών της οικογένειας.

Μέσω του **Προγράμματος Ανοιχτού Σχολείου**, οι μαθητές έχουν την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε εξωσχολικές δραστηριότητες τα απογεύματα και τα σαββατοκύριακα, που στοχεύουν στην επίτευξη μαθησιακών αναγκών που δεν θα μπορούσαν να ικανοποιηθούν από την τυπική εκπαίδευση. Οι δραστηριότητες που αναπτύσσονται κατά τη διάρκεια του Προγράμματος μπορεί να είναι ποικιλόμορφες και να βασίζονται σε προηγούμενες έρευνες μεταξύ μαθητών ή στη

βαθιά γνώση της σχολικής σύνθεσης που επιτρέπει την ανίχνευση των μαθησιακών κενών που υπάρχουν στο σχολείο και τα οποία χρειάζονται περαιτέρω στήριξη και ανάπτυξη προκειμένου να επιτευχθεί μια πλήρης εκπαιδευτική προσφορά χωρίς αποκλεισμούς. Το Πρόγραμμα παρέχει επίσης ευκαιρίες διεύρυνσης των συνεργασιών μεταξύ σχολείων και τοπικών οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της κοινωνικής ένταξης, στη δημιουργία και ανάπτυξη των δραστηριοτήτων (στον τομέα της τέχνης και του πολιτισμού, του αθλητισμού, του ελεύθερου χρόνου, των εργαστηρίων κλπ.).

Ωστόσο ... ποιες δραστηριότητες μπορούν να επιλεγούν;

Προτείνουμε ένα συγκεκριμένο παράδειγμα μιας απογευματινής δραστηριότητας που αναπτύχθηκε από ένα δημοτικό σχολείο στο Villabate, στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανοικτού Σχολείου.

π.χ. Το Θεατρικό Εργαστήρι στο σχολείο!

Τα τελευταία χρόνια (2016), σε ένα δημοτικό σχολείο του Villabate, πολλά ξένα παιδιά που φοιτούσαν στο σχολείο βίωναν παρατεταμένα επεισόδια κοινωνικού αποκλεισμού και εκφοβισμού. Το ποσοστό των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία στο σχολείο ήταν ένα αρκετά καινούριο φαινόμενο που είχε επίσης αυξητική τάση.

Ο διευθυντής του σχολείου, μέσα από μια επιτυχημένη συνεργασία με τοπικούς μη κυβερνητικούς οργανισμούς στον τομέα της εκπαίδευσης και εμπειρογνώμονες που εργάζονται στο κοινωνικό πλαίσιο, αποφάσισε να συμπεριλάβει στο Πρόγραμμα Ανοικτού Σχολείου (που ήδη εφαρμοζόταν) μια ειδική εξωσχολική δραστηριότητα με τίτλο **Θεατρικό Εργαστήρι στο σχολείο!**

Σε αντίθεση με αυτό που φέρνει στο μυαλό το όνομα της δραστηριότητας, το **Θεατρικό Εργαστήρι στο σχολείο** δεν βασίζεται σε σχολή θεάτρου, όπου οι μαθητές μπορούν να διερευνήσουν τις δυνατότητες και τα θεατρικά ενδιαφέροντα τους.

Αποτελείται πάντα από υποκριτική και προσομοίωση αλλά έχει ως στόχο την ενδοσκόπηση: Το **Θεατρικό Εργαστήρι στο σχολείο** επικεντρώνεται στην εκπαίδευση στο παιχνίδι ρόλων ή στο ίδιο το παιχνίδι ρόλων, συμπεριλαμβανομένης μιας τεχνικής προσομοίωσης που απαιτεί από τους συμμετέχοντες (στη συγκεκριμένη περίπτωση τους μαθητές) να ερμηνεύσουν, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, τον ρόλο των "ηθοποιών", δηλαδή να παίξουν ορισμένους ρόλους και να αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, ενώ άλλοι συμμετέχοντες ενεργούν ως "Παρατηρητές" του περιεχομένου και των διαδικασιών της αναπαράστασης.

Ωστόσο, η πραγματική καινοτομία σε αυτή τη δραστηριότητα είναι ότι οι χαρακτήρες που πρέπει να ερμηνευθούν δεν είναι διάσημοι ούτε προέρχονται από βιβλία. Οι μαθητές καλούνται να ερμηνεύσουν τους κύριους χαρακτήρες και τις προσωπικότητες των "άλλων μαθητών" και να ανακαλύψουν πώς είναι να βρίσκονται στη θέση των μαθητών που ασκούν ή που υπόκεινται εκφοβισμό, αποκλειστικά μέσω της υποκριτικής. Αυτό επιτρέπει μια μεταγενέστερη ανάλυση των

εμπειριών, της διαπροσωπικής δυναμικής, των τρόπων ερμηνείας συγκεκριμένων ρόλων και γενικότερα των διαδικασιών επικοινωνίας που εκτελούνται στο πλαίσιο που παρουσιάζεται. Το παιχνίδι ρόλων είναι ένα πολύτιμο εργαλείο κατάρτισης, βασισμένο στην προσομοίωση με κάτι που έχει ή θα μπορούσε να σχετίζεται με μια πραγματική κατάσταση (περιπτώσεις κοινωνικού αποκλεισμού ή επεισόδια εκφοβισμού) και δομείται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να εμπλέκει συναισθηματικά τους συμμετέχοντες, αλλά κυρίως να αποτελεί μια κοινωνική εμπειρία μάθησης. Τα χαρακτηριστικά αυτής της τεχνικής παρέχουν πολλαπλά ερεθίσματα για μάθηση μέσω της μίμησης, της δράσης, της παρατήρησης της συμπεριφοράς των άλλων και των σχολίων που λαμβάνονται, μέσω της ανάλυσης ολόκληρης της διαδικασίας.

Στο σχολείο του Villabate, οι μαθητές, μέσα από μια βαθιά ενδοσκοπική αναλυτική τεχνική και το παιχνίδι ρόλων, αναγνώρισαν αυτόματα τους ρόλους που αγνοούσαν ότι έπαιζαν, διευρύνοντας έτσι την προοπτική τους και την κοινωνική τους κατανόηση.

Ενότητα 2: Πόροι

Για να εφαρμόσετε αυτή την καλή πρακτική, θα χρειαστείτε:

- Μια μεγάλη αίθουσα / χώρος (ακόμη και υπαίθριος αλλά ήσυχος)
- Μια "πλοκή" που να βασίζεται σε μια προηγούμενη ανάλυση των σχέσεων των μαθητών στις τάξεις
- Υποστηρικτικά υλικά: καρτέλες, εικόνες, σχέδια, ρούχα (υλικά που θα μπορούσαν να βοηθήσουν στην αναπαραγωγή των ρόλων μεταξύ των μαθητών), μία κάμερα
- Ανθρώπινους πόρους που θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν έναν ψυχολόγο, έναν πολιτισμικό διαμεσολαβητή, έναν εκπαιδευτικό, έναν δάσκαλο τέχνης, προσωπικό υποστήριξης όπως μεγαλύτεροι μαθητές, γονείς ή άτομα που εργάζονται με νέους ως εθελοντές, κ.λπ.

* Σημείωση: ο κατάλογος αυτός δεν είναι εξαντλητικός και σε περίπτωση που δεν υπάρχουν ανθρώπινοι πόροι ακόμη κι ένας δάσκαλος ή εκπαιδευτικός, μόνος και χωρίς συγκεκριμένο υπόβαθρο, αλλά πρόθυμος να μάθει πώς διεξάγεται το παιχνίδι ρόλων, μπορεί να επιβλέψει αυτή τη δραστηριότητα.

Ενότητα 3: Διάρκεια

Αυτή η καλή πρακτική θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε συνεχή βάση κατά τη διάρκεια μιας περιόδου έξι μηνών με προαιρετική συχνότητα μία, δύο ή τρεις φορές την εβδομάδα, ανάλογα με τον χώρο που προβλέπεται για τις εργαστηριακές δραστηριότητες (στο πλαίσιο του Προγράμματος

Ανοικτού Σχολείου). Θα μπορούσε να αναπτυχθεί το απόγευμα ως εργαστηριακή δραστηριότητα που εμπίπτει στις εξωσχολικές δραστηριότητες που προβλέπονται στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανοικτού Σχολείου.

Ενότητα 4: Αναμενόμενα αποτελέσματα

Με την εφαρμογή αυτής της καλής πρακτικής τα αποτελέσματα είναι τα ακόλουθα:

- Ενίσχυση της ατομικής κατανόησης της σημασίας της ανεκτικότητας και της μη διάκρισης στο σχολικό περιβάλλον και σε προσωπικό επίπεδο
- Δημιουργία δικτύου επαφών για την ένταξη των μεταναστών
- Η κοινότητα και οι νέοι έρχονται πιο κοντά στους σχολικούς χώρους
- Δημιουργία χώρων για κατανόηση, διάλογο και συμβίωση
- Άνοιγμα δημόσιων σχολείων τα απογεύματα
- Οργάνωση της χαρτογράφησης ταλέντων στη γύρω κοινότητα για επιτυχή σχολική συνεργασία
- Πρόσκληση ατόμων με ταλέντο για να συντονίσουν τις δραστηριότητες στο σχολείο
- Ενθάρρυνση της μεταφοράς γνώσεων που υπάρχουν στην κοινότητα
- Διεύρυνση των οριζόντων της κοινότητας και των νέων της
- Προσφορά αθλητικών, πολιτιστικών, καλλιτεχνικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων και αρχική επαγγελματική κατάρτιση για νέους στο πλαίσιο του Προγράμματος Ανοικτού Σχολείου
- Ενίσχυση του σχολείου έτσι ώστε να μπορεί να καταστεί κέντρο διάδοσης της πολυπολιτισμικότητας και της συνύπαρξης
- Δημιουργία κουλτούρας ανεκτικότητας και σεβασμού της διαφορετικότητας.

Ενότητα 5: Αξιολόγηση

Πώς μπορούμε να προσαρμόσουμε αυτή την καλή πρακτική στο πλαίσιο μας;

Οι εκπαιδευόμενοι πρέπει να εξετάσουν το παραπάνω ερώτημα, λαμβάνοντας υπόψη τις πραγματικές τους ανάγκες και τους διαθέσιμους τεχνικούς και ανθρώπινους πόρους. Αυτή η ενότητα αποσκοπεί στην ανάπτυξη κριτικής σκέψης και στην προσαρμογή της καλής πρακτικής σε κάθε συγκεκριμένο εκπαιδευτικό πλαίσιο. Είτε προτείνεται σε διαπροσωπικές συνεδρίες ή διαδικτυακά

στο σπίτι (αφού παρακολουθήσουν τα βίντεο MOOC, όπου θα πρέπει να είναι διαθέσιμες όλες οι προηγούμενες πληροφορίες), οι εκπαιδευόμενοι θα πρέπει να γράψουν μια μικρή ανάλυση, λαμβάνοντας υπόψη τι είναι εφικτό και θετικό και τι όχι. Οι εκπαιδευτές μπορούν να προσφέρουν καθοδήγηση που θα τους βοηθήσει να το επιτύχουν (ποιες ικανότητες θα πρέπει να έχουν οι επαγγελματίες; έχουμε τον απαραίτητο χώρο; πώς μπορούμε να συμπεριλάβουμε αυτή την καλή πρακτική στο πλάνο των σχολικών δραστηριοτήτων; κτλ...)